

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 2

Засновано у 2015 році

Рівне – 2015

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 2 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2015. – 304 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкільця і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Вчений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики трудового і професійного навчання, директор Інституту природничо-математичної та технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габлітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, декан художньо-педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету;

Войтович І. С., доктор педагогічних наук, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційних засобів навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Лісова С. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Т. І., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної), проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шугасва Л.М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Яшук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання РДГУ;

Дупак Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання РДГУ.

Свідощтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Упорядники: проф. **Петренко О.Б.**, доц. **Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Пустовіт Г.П.** - доктор педагогічних наук, професор, вчений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №14 від 29 жовтня 2015 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Антонець М. Я. Педагогічна симфонія любові до дитини у творчій спадщині Василя Сухомлинського	6
Коберник О. М. Еволюція мети виховання в незалежній Україні	15
Павелків Р. В. Психологічні особливості прояву та розвитку самостійності в учнів молодшого шкільного віку	27
Пустовіт Г. П. Інтерактивні методи навчання і виховання у позашкільному навчальному закладі	35
Шугасва Л. М. Релігія в школі: роздуми релігієзнавця	48
Петренко О. Б. Трансформація системи освіти й виховання: модернізація, реформування, інновація чи історико-педагогічна реконструкція.....	54
Карпенчук С.Г. Педагогічні ідеї А.С. Макаренка: гуманістичні контексти	63
Литвиненко С. А., Ямницький В. М. Супервізія як інноваційна технологія підготовки майбутніх психологів до професійної діяльності.....	74
Лісова С. В. Синергетичний підхід як інноваційна методологічна орієнтація в педагогіці	83
Пироженко Л. В. Диференціація змісту шкільної освіти у 60- 80-х рр. ХХ ст	92
Потапчук Т. В. Перцептивний етап формування національно-культурної ідентичності студентів	99
Антонець Н. Б. Загальноосвітня школа-інтернат як складова системи народної освіти України (друга половина 1950-х рр.).....	111
Бісовецька Л. А. Роль засобів масової комунікації у формуванні особистості учня	127
Бричок С.Б. Психолого-педагогічна діагностика як провідний компонент діяльності вчителя	134
Гавриш І. І. Програмно-методичне забезпечення процесу виховання культури взаємин молодших школярів у добродійній діяльності	142
Генсіцька-Антонюк Н. О. Особливості гендерного аналізу шкільних підручників з математики	149
Гринькова Н. М. Формування моральних якостей молодших школярів як важлива передумова становлення громадянина	157
Дупак Н. В. Інноваційні процеси та основні тенденції розвитку системи післядипломної освіти вчителів у Великій Британії	164
Жданович Ю. М. Виховання патріотизму підлітків шляхом залучення до добровільної діяльності на підтримку воїнів АТО.....	172

Кособуцька Г. П. Феномен творчого потенціалу як базова складова розвитку особистості педагога	180
Міхно О. П. Внесок Миколи Грунського у розроблення методики складання педагогічної характеристики (за матеріалами книги «Лекції з педагогіки», 1914).....	191
Нечипорук Л. І. Ноосферна освіта як механізм формування моральної культури особистості	198
Сергєєва Н. В. Підготовка соціальних педагогів до діагностики ціннісно-орієнтованої активності молодших підлітків	205
Сойчук Р. Л. Виховання національного самоствердження в учнівської молоді: зарубіжний досвід	212
Сорочинська Т. А. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної діяльності в педагогічних закладах Рівненщини (1939–1964 рр.)	221
Стельмашук Ж. Г. Роль газети “Радянська освіта” в організації виховання дисциплінованості (1944-1954 рр.).....	229
Трохимчук І. М. Методичні аспекти формування екологічної вихованості.....	237
Tsipan T. S. Theoretical and methodological bases of pedagogical analysis of activity of children's public associations.....	245
Доробки молодих науковців	
Баліка Л.М. Читацький інтерес як педагогічний феномен: історико-педагогічна рефлексія	254
Дем’янюк І. В. Внесок Т. Д. Дем’янюк у розвиток теорії і практики виховання в Україні	263
Пташук О. А. Формування естетичної культури молодших школярів у позакласній та позаурочній роботі	269
Савельєв М. Г. Професійна підготовка майбутніх вчителів технологій: аналіз вікових особливостей розвитку	274
Федорук О. М. Електронний документообіг як ефективна умова організації роботи викладача та студента у ВНЗ	282
Шелюк Г. В. Естетичне виховання у школах духовного відомства (за публікаціями журналу «церковно-приходская школа»).....	287
Шпичак І. П. Проблема психічного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (на основі щоденникових спостережень В.Ф. Шмідт).....	296
Відомості про авторів	303

work on “Rules for pupils”, the analysis of educational normative legal documents on education discipline of pupils in 1943-1954-s. However, in general, almost all the publications were declarative and ideological.

Key words: newspaper “Radyans’ka osvita”, the pedagogical press, publications, historical sources, discipline, the ability to maintain discipline, pupils.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2015

І. М. Трохимчук

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВИХОВАНОСТІ

Анотація. У статті аналізується спосіб набуття учнями основної школи власного досвіду взаємодії з природними об’єктами й формування їхньої екологічно доцільної поведінки в довкіллі, що визначається відповідно виробленою системою цінностей і позицією стосовно природного середовища.

Результатом здійснення учнями основної школи дослідницької діяльності з екології є формування екологічно вихованої особистості. Екологічна вихованість особистості як педагогічна категорія, складається з трьох основних компонентів: інтелектуального, ціннісно-емоційного та діяльнісного.

Ключові слова: учні основної школи, дослідницька діяльність учнів з екології, екологічна вихованість особистості.

Постановка проблеми. Модернізація змісту сучасної середньої загальної освіти ґрунтується на врахуванні позитивного досвіду школи й водночас передбачає істотні зміни, зумовлені тенденціями упровадження інноваційних освітньо-виховних технологій, що мають детермінувати швидкі позитивні зміни в культурі суспільства, в основі яких покладено пошук ефективних підходів підготовки учнів до праці, активної ролі в економічному та громадському житті суспільства, розвитку їхнього наукового мислення, критичного осмислення дійсності та навичок вирішення різноманітних життєвих проблем [9]. Відтак, сприйняття, збереження та передача суспільних цінностей відбуваються, насамперед, у процесі виховання підростаючого покоління, у межах якого провідне місце на фоні істотних екологічних катаклізмів як на місцевому і регіональному, так і державному рівнях посідає саме екологічне виховання, а невід’ємною його складовою є формування екологічної вихованості зростаючої особистості. Останнє актуалізує екологічну компоненту, яка стає надзвичайно ваговою у формуванні світогляду людини третього тисячоліття.

Екстраполяцією цих фундаментальних ідей на сучасний вітчизняний соціокультурний і освітньо-виховний ґрунт є ряд прийнятих державою нормативно-правових документів. Зокрема, у статті 7 Закону

України «Про охорону навколишнього природного середовища» зазначається, що підвищення екологічної культури суспільства і професійна підготовка спеціалістів забезпечується загальною обов'язковою комплексною освітою та вихованням у галузі охорони навколишнього природного середовища, що здійснюється в дошкільних дитячих закладах, системі загальної середньої, професійної та вищої освіти, підвищення кваліфікації й перепідготовки кадрів [4, с. 11-78].

Окреме, важливе місце у розв'язанні проблем екологічного виховання підростаючого покоління посідає «Концепція екологічної освіти і виховання», завдяки упровадженню її у практику екологічна освіта в системі загальної середньої освіти набула оновленого змісту. Так, у Концепції зазначається, що «...шлях до високої екологічної культури пролягає через ефективну екологічну освіту, як необхідну складову гармонійного, екологічно безпечного розвитку, а реформування екологічної освіти та виховання має здійснюватися з обов'язковим врахуванням екологічних законів, закономірностей, наукових принципів, що діють комплексно в біологічній, технологічній, екологічній, соціальній і військових сферах» [6, с. 3-23].

Схожа думка знайшла своє відображення і у змісті «Концепції національного виховання» [7, с. 18-25], де акцентовано особливу увагу на необхідності ефективного формування екологічної культури та гармонійних відносин людини і природи.

Важливості розв'язання цих проблем надано у змісті Національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні, де зазначається, що головною домінантою виховання стає формування системи ціннісного ставлення особистості до навколишнього соціального і природного середовища та самої себе. Набуває сили тенденція до гармонійного поєднання інтересів учасників виховного процесу: вихованця, який прагне до вільного саморозвитку і збереження своєї індивідуальності; суспільства, зусилля якого спрямовані на моральний саморозвиток особистості; держави, зацікавленої у тому, щоб діти зростали громадянами – патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце у цивілізованому світі [10, с. 6].

Отже, одним із провідних завдань сучасної освіти є формування ставлення особистості до природи як до самодостатньої цінності, незалежно від корисності й практичного використання її об'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується авторська стаття. Розв'язання проблем психолого-педагогічного супроводу пізнання зростаючою особистістю природи матеріального світу і відображення його у її свідомості, розвитку дитини у процесі навчання і виховання, психологічних засад активності і самоактивності, становленню творчої активності і співвідношення особистісного й морального зростання знайшло своє відображення у працях сучасних українських психологів і педагогів Г. Бала [1], І. Беха [2], М. Боришевського [3], О. Киричука [5, с. 5-14], С. Максименка [8], В. Панка [11], Г. Пустовіта [14].

Проблеми активності особистості в соціокультурному середовищі, розвиток її творчого потенціалу та формування її соціальної активності в контексті активної життєвої позиції, філософсько-культурологічних аспектів соціальної природи особистості була і залишається провідним напрямом розбудови сучасного освітнього простору держави. Ці аспекти проблеми знайшли своє відображення у працях В. Кременя, В. Крисаченка, П. Сауха, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, Г. Філіпчука та інших.

Аналіз поняттєво-категоріального апарату, що безпосередньо пов'язаний зі змістом екологічного виховання чи здійснення дослідницької діяльності з екології учнями основної школи, можна знайти у працях українських вчених Г. Білявського, В. Бровдія, М. Кисильова, В. Деркача, А. Толстоухова, В. Крисаченка, О. Плахотнік, Г. Пустовіта, В. Червонецького.

Формування екологічної вихованості учнів основної школи у процесі дослідницької діяльності з екології у загальноосвітніх навчальних закладах передбачає, насамперед, ефективне й логічно вибудоване конструювання навчально-виховного змісту, застосування традиційних й удосконалених у процесі дослідження форм, методів і засобами його реалізації. Тому екологізований навчально-виховний зміст дослідницької діяльності з екології учнів основної школи має ґрунтуватися на активізації їхньої навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності та суспільно корисної чи природоохоронної роботи в докільці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Визначити й дати характеристику основним психолого-педагогічним механізмам і методичним підходам до формування екологічної вихованості учнів основної школи у процесі дослідницької діяльності з екології у загальноосвітніх навчальних закладах, виокремити змістові аспекти педагогічного керівництва дослідницькою діяльністю учнів у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Враховуючи результати аналізу праць вище зазначених авторів та результати здійсненого нами дослідження, визначено сутність передумов ефективного формування екологічної вихованості учнів основної школи у процесі дослідницької діяльності з екології у загальноосвітніх навчальних закладах та обґрунтовано структуру і зміст провідного поняття «екологічна вихованість особистості», у межах якого виділено три основних компоненти: інтелектуальний, ціннісно-емоційний та діяльнісний:

- *інтелектуальний* компонент розглядається нами як сформована система екологізованих знань, умінь і практичних навичок з їх застосування;
- *емоційно-ціннісний* компонент включає в себе комплекс сформованих системних як індивідуальних, так і колективних ціннісних орієнтацій стосовно довкілля, а також важливих мотивів з її вивчення й охорони, побудованих на емоційних реакціях, переконаннях, моральних, етичних та екологічних ідеалах;
- сутність *діяльнісного* компонента екологічної вихованості особистості складають сформовані в учнів основної школи практичні

уміння і навички з вивчення й охорони природи, побудови власних екологічно доцільних вчинків і дій в процесі дослідницької діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах.

Під час організації та здійснення дослідницької діяльності учнів основної школи з екології створюються всі умови для ефективного формування наукового світогляду, духовного розвитку особистості, її активності з вивчення й хорони природи, відповідальності за власні, і вчинки інших, стосовно довкілля, що є складовими їхньої екологічної вихованості.

Отже, дослідницька діяльність учнів основної школи розглядається як процес активної, педагогічно спрямованої і творчої їхньої діяльності в навколишньому середовищі, як процес взаємодії суб'єкта із об'єктом і спрямовується на вивчення й охорону цього об'єкта. Г. П. Пустовіт зазначає: «Важливість організації дослідницької діяльності у межах дозвіллевої діяльності полягає в тому, що їх проведення сприяє більш глибокому розумінню учнями явищ, подій, їх наслідків для природних угруповань і зокрема людини, виявленню й усвідомленню причинно-наслідкових зв'язків цих явищ. А це дає змогу набагато ефективніше зрозуміти дитині закони природи і визначитись зі своїм місцем і роллю у найближчому довкіллі» [12].

Звідси можна констатувати, що дослідницька діяльність учнів основної школи з екології є складним методом навчання й водночас виховання, адже його процесуальний компонент включає чотири основних види дій: розумові, перцептивні, практичні і морально-етичні.

У контексті останнього, актуальною є думка Г. П. Пустовіта, який зазначає, що дослідницька діяльність є одним із видів творчої діяльності учнів основної школи, що характеризується рядом особливостей: дослідницька діяльність пов'язана з розв'язанням учнями творчих завдань; дослідницька діяльність обов'язково повинна проходити під керівництвом спеціаліста; головним є отримання нових знань завдяки розв'язанню сильних для них дослідницьких завдань [13].

Кінцевим результатом дослідницької діяльності учнів основної школи з екології є, насамперед, формування у свідомості наукової картини світу, ціннісних категорій стосовно довкілля (теоретичний аспект), вироблення умінь і навичок його вивчення (теоретико-прикладний аспект), і як результат – здійснення самостійно чи у колективі класу або гуртка екологічно спрямованої суспільно корисної, масової і природоохоронної роботи (прикладний аспект).

Таким чином, формування в учнів основної школи екологізованих знань, умінь і навичок дослідницького характеру, розвиток їхньої активності у процесі вирішенні екологічних проблем своєї місцевості є провідним фактором у засвоєнні ними знань про навколишнє середовище, розумінні наукової картини світу, механізмів взаємозв'язків і взаємозалежностей у довкіллі та тих протиріч, що виникають у процесі взаємодії людини з природою.

Практична реалізація цих положень у процесі організації і здійснення дослідницької діяльності учнів основної школи з екології в загальноосвітній школі має на меті:

- виявлення і осмислення основних параметрів екологічних проблем своєї місцевості;
- вивчення на початковому етапі структурних елементів природного об'єкту чи явища з подальшим визначенням і усвідомленням взаємозв'язків між ними;
- виявлення й осмислення нових структурних елементів і функцій уже відомого об'єкта чи системи об'єктів;
- визначення й обґрунтування альтернативних напрямів (підходів) вирішення місцевих екологічних проблем та реалізація їх на практиці;
- вироблення алгоритму власних (або колективних) дій;
- формування умінь і навичок самостійного застосування здобутих екологічних знань під час розв'язання нової проблемної ситуації;
- набуття прогностичних навичок, тобто самостійного визначення, планування та здійснення як дослідницької діяльності з екології, так і практичних заходів з охорони довкілля.

Результати аналізу теорії й вивчення практики виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах дали змогу стверджувати, що для підвищення ефективності формування екологічної вихованості учнів основної школи у процесі дослідницької діяльності з екології необхідним є дотримання ряду педагогічних умов, а саме:

- поєднання мети і завдань навчання й екологічного виховання зростаючої особистості у навчально-виховному процесі з урахуванням можливих напрямів, змісту і часу життєдіяльності учнів основної школи у багатофункціональному і відкритому педагогічно спрямованому просторі дозвілля;

- конструювання навчально-виховного змісту дослідницької діяльності учнів основної школи з екології на основі інтеграції, чіткої диференціації, доступності, прогностичності, цілісності реалізації міжпредметних зв'язків;

- обґрунтування й розробку змісту, форм і методів формування екологічної вихованості учнів основної школи через активізацію їхньої участі в організації і здійсненні дослідницької діяльності з екології;

- активізацію співробітництва і співтворчості у системі відносин «учень – учнівський колектив – учитель» у процесі дослідницької діяльності з екології через посилення рефлексивних процесів та створення ситуацій успіху.

Формування екологічної вихованості особистості, за своєю сутністю є не тільки довгостроковим і багатомірним процесом набуття екологізованих знань, формування інтелектуальних умінь особистості, але й складним процесом її виховання, де, за висновком В. В. Червонецького, «...оволодіння учнями екологічними знаннями, усвідомлення ними важливості проблем довкілля та розуміння пріоритету гуманістичних цінностей у стосунках людини з навколишнім середовищем ще недостатньо для того, щоб у майбутньому підростаюче покоління змогло попередити подальше поглиблення екологічної кризи» [15].

На підставі результатів дослідження методи навчання і виховання учнів у процесі дослідницької діяльності з екології нами класифіковано на чотири основні групи:

1) методи формування наукового світогляду та екологізованої свідомості особистості;

2) методи стимулювання дослідницької діяльності з екології і конкретної суспільно корисної, масової та природоохоронної роботи, які спрямовані на формування досвіду екологічно доцільної поведінки, вчинків і діяльності у довкіллі;

3) методи контролю та самоконтролю;

4) методи корекції і коригування.

За такої класифікації, визначені методи покликані вирішувати основні дидактичні завдання в галузі екологічної освіти й виховання учнів основної школи у процесі здійснення ними дослідницької діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах та дають змогу вирішувати конкретні навчально-виховні, розвивальні та суто природоохоронні завдання, метою і результатом вирішення яких є формування екологічної вихованості особистості.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.

Отже, реалізація на практиці розробленої методики в загальноосвітньому навчальному закладі передбачала, що здійснення учнями основної школи дослідницької діяльності з екології має їх забезпечити необхідними для дослідницько-практичної діяльності знаннями та відповідними уміннями й навичками проводити самостійно чи в колективі різноманітні за складністю дослідження, систематизувати їх результати та формулювати висновки.

Розроблена й експериментально апробована методика є детермінованою системою, до якої входять екологізований навчальний зміст, форми і методи та педагогічні умови їх реалізації на практиці, учасники педагогічного процесу (вчителі, батьки та громадськість) і базується на теоретико-методологічних засадах, концепціях, закономірностях, ідеях, положеннях та спрямовується на ефективне засвоєння екологічних знань, умінь і практичних навичок, що дає змогу учням основної школи знайти своє місце у процесі дослідницької діяльності з екології у загальноосвітніх навчальних закладах з розв'язання місцевих екологічних проблем.

Перспективи дослідження пов'язані з визначенням аспектів успішної реалізації моделі формування екологічної вихованості учнів основної школи у процесі дослідницької діяльності з екології у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Список використаних джерел:

1. Балл Г. О. Психологическое содержание личностной свободы: сущность и составляющие // Психологический журнал. – 1997. – №1. – 12-21 с.
2. Бех І. Д. Життя особистості у духовному обрисі : [наук.-метод. посіб.] / Іван Дмитрович Бех. – Рівне : РДГУ, 2010. – 118 с.
3. Боришевський М. Й. Психологія самоактивності учнів у виховному процесі. – К.: Вища школа. – 1986. – 289 с.
4. Закон України про охорону навколишнього природного середовища // Екологічне законодавство України: законодавчі акти /

- під ред. В. І. Андрейцева. – Полтава: Полтавський літератор, 1997. – Ч. 1. – С. 11-78.
5. Киричук О. В. Екологія розвитку особистості: проблеми і шляхи їх розв'язання // Екологія і освіта: проблеми теорії і практики. Зб. матеріалів конференції. – Умань, 1994. – С. 5-14.
 6. Концепція екологічної освіти України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – №7. – С. 3-23.
 7. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18-25.
 8. Максименко С. Д. Психологія учіння людини: генетико моделюючий підхід: монографія / С. Д. Максименко. – К.: Видавничий дім «Слово», 2013. – 592 с.
 9. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 24 с.
 10. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні // Освіта України. – 2004. – № 94. – С. 6-10.
 11. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титоренко, Н. Чепелєва та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
 12. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи : монографія : в 2 кн. Кн. 2 / Г. П. Пустовіт. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 272 с.
 13. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання: теоретико-дидактичний аспект : монографія : в 2 кн. Кн. 1 / Г. П. Пустовіт. – [Вид. 2-е доп. і випр.]. – Миколаїв : Вид-во МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2010. – 379 с.
 14. Пустовіт Г. П. Дослідницька робота учнів з екології в позашкільних установах: Навчально-методичний посібник. – К.: АПН України, 1996. – 126 с.
 15. Червонецкий В. В. Экологическое образование в школах развитых стран мира. – М.: Центр «Экология и образование», 1992. – 94 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Ball G. O. Psihologicheskoe soderzhanie lichnostnoj svobody: sushhnost i sostavljajushhie [Psychological contents of personal freedom: essence and components] // Psihologicheskij zhurnal. – 1997. – №1. – 12-21 s. (in Russian)
2. Bekh I. D. Zhyttia osobystosti u duhovnomu obrysi [Personality life in spiritual aspect]: [nauk.-metod. posib.] / Ivan Dmytrovykh Bekh. – Rivne: RDGU, 2010. – 118 s. (in Ukrainian)
3. Boryshevskiy M.Y. Psyhologiya samoaktyvnosti uchniv u vyhovnomu protsesi. [Psychology of self-activity of pupils in educational process]. – K.: Vyshcha shkola. – 1986. 0 289 s. (in Ukrainian)
4. Zakon Ukrainy pro okhoronu navkolyshnogo pryrodnoho seredovyshcha [The law of Ukraine about the protection of environment ; the law acts] // Ekologichne zakonodavstvo Ukrainy: zakonodavchi akty / pid red. V. I. Andreitseva. – Poltava: Poltavskiyi literator, 1997. – Ch.1. – S. 11-78 (in Ukrainian)
5. Kyrychuk O. V. Ekologiya rozvytku osobystosti: problemy i shliakhy yikh rozv'iazannia [Ecology of personality development: problems and ways of

- their solving] / *Ekologija i osvita: problemy teorii i praktyky*. Zb. materialiv konferentsii. – Uman, 1994. – S.5-14. (in Ukrainian)
6. Kontsepsiia ekologichnoi osvity Ukrainy [Conception of the ecological education] // *Informatsiyni zbirnyk Ministerstva osvity i nauky Ukrainy*. – 2002. – №7. – S. 3-23. (in Ukrainian)
 7. Kontsepsiia natsionalno vykhovannia [Conception of the ecological education] // *Ridna shkola*. – 1995. – №6. – S. 18-25. (in Ukrainian)
 8. Maksymenko S. D. Psykholohiia uchinnia liudyny: genetyko modeliuiuchy pidkhd: [Psychology of studying a person : genetics and modelinh approach] monografiia / S. D. Maksymenko. – K. Vydavnychiy dim «Slovo», 2013. – 592 s. (in Ukrainian)
 9. Natsionalna doktryna rozvytku osvity v Ukraini u XXI stolitti [National doctrina of the development of education in Ukraine]. – K.: Shkilnyi svit, 2001. – 24 s. (in Ukrainian)
 10. Natsionalna programa vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v Ukraini [National program of bringing up children and youth in Ukraine] / *Osvita Ukrainy*. – 2004. – № 94. – S. 6-10. (in Ukrainian)
 11. Osnovy praktychnoi psykholohii [Basis of practical psychology] / V. Panok, T. Tytorenko, N. Chepelieva ta in.: Pidruchnyk. – K.: Lybid, 1999. – 536 s. (in Ukrainian)
 12. Pustovit G. P. Pozashkilna osvita i vykhovannia: dydaktychni osnovy metodiv navchalno-vykhovnoi roboty: [Out-of-school education: didactical basis of the methods of educational work] monografiia: v 2 kn. Kn. 2 / G P. Pustovit. – Sumy: VTD «Universytetska knyga», 2008. – 272 s. (in Ukrainian)
 13. Pustovit G. P. Pozashkilna osvita i vykhovannia: teoretyko-dydaktychni aspekt: [Out-of-school education: didactical basis of the methods of educational work] monografiia: v 2 kn. Kn. 1 / G. P. Pustovit. – [Vyd. 2-e dop. i vypr.]. – Mykolaiv: Vyd-vo MDU im. V. O. Sukhomlynskogo, 2010. – 379 s. (in Ukrainian)
 14. Pustovit G. P. Doslidnytska robota uchniv z ekologii v pozashkilnykh ustanovakh: [Experimental work in ecology in out-of-school establishments] *Navchalno-metodychni posibnyk*. – K.: APN Ukrainy, 1996. – 126 s. (in Ukrainian)
 15. Chervonetskij V. V. Ekologicheskoe obrazovanie v shkolah razvityh stran mira. [Ecological education in the schools of developed countries of the world]. – M.: Tsentr «Ekologija i obrazovanie», 1992. – 94 s. (in Russian)

Аннотация. В статье анализируется способ приобретения учащимися опыта взаимодействия с природой и формирования их экологически целесообразного поведения в окружающей среде, которое определяется выработанной системой ценностей в отношении к природной среде.

Результат исследовательской деятельности - формирование экологически воспитанной личности. Экологическая воспитанность личности как педагогическая категория, состоит из трех основных компонентов: интеллектуального, ценностно-эмоционального и деятельностного.

Ключевые слова: учащиеся основной школы, исследовательская деятельность учащихся по экологии, экологическая воспитанность личности.

Summary. In the article the ways of acquire by pupils of the secondary school experience of co-relations with nature objects and forming their ecologically expedient behaviour in the environment which is defined with the system of values and activity in the environment. The conditions for effective forming of creative personality scientific outlook and ecological type of thinking, pupils' moral development, responsibility for their own actions and behavior of others in relation to the environment are being created. In the article the author defined the status of the problem in pedagogical theory and practice areas, characterized theoretical solution of the problem – the formation of ecological breeding in the research process on ecology in general educational institutions.

In it concluded that the result of the implementation of ecology research in pupils of secondary schools is forming ecologically educated person. Environmental breeding of a person as a pedagogical category consists of three main components: intellectual, value-emotional and regulative.

Key words: pupils of secondary school, pupils' ecology research activity, environmental breeding of a person.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2015

T. S. TSIPAN

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF PEDAGOGICAL ANALYSIS OF ACTIVITY OF CHILDREN'S PUBLIC ASSOCIATIONS

Summary. The article deals with theoretical and methodological bases of pedagogical analysis of activity of children's public associations. In the article the essence of the notions "children's public association, "pedagogical analysis" are presented; theoretical bases of organization of pedagogical analysis of activity are considered in children's public associations.

Criteria of children's public associations and criteria which help to organize pedagogical analysis in children's public associations are characterized. On the basis of certain goals and tasks of pedagogical analysis character of analysis is distinguished: complex (result, global), thematic, self-reactance (selective), his

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 2

Упорядники:

проф. **Петренко О.Б.**, доц. **Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 29.10.2016 р.

Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,8. Замовлення №476/1. Наклад 300

Віддруковано засобами різнографічного друку
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33027, Рівне, вул. С.Бандери, 12; тел.: 0-362-26-48-83

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 2 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова,
Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2015. – 304 с.

УДК 37 : 005.591.6

ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016